MƏDİNƏ GÜLGÜN — 100 İLLİK BİR SÖZ ÖMRÜ

«Gülgün həmişə coşqun, həmişə kövrək, həmişə ilhamlıdır. Onun qəlbində vətən həsrəti, analıq duyğuları, mübarizə eşqi bir vəhdət təşkil edir. Ürəyində belə gözəl duyğular yaşadan şairənin yolu daim yüksəlişədir!» — xalq şairi Mirvarid Dilbazi.

XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının parlaq simalarından biri olan Mədinə Gülgün yaradıcılığı ilə milli poeziyamızda özünəməxsus iz qoymuş sənətkarlardandır. Onun poetik dünyası qadın duyğularının incəliyi, vətənə bağlılıq, insanın daxili aləmi və həyatın fəlsəfi mənası ilə zəngindir. Sözə həssas münasibəti, lirizmlə dərin ictimai düşüncəni ustalıqla birləşdirməsi Mədinə Gülgünü müasir Azərbaycan ədəbiyyatında seçilən yaradıcı şəxsiyyətlərdən birinə çevirmişdir.

Bu il anadan olmasının 100 illiyi qeyd olunan Mədinə Gülgünün zəngin ədəbi irsinə yenidən nəzər salmaq, onun poeziyasının ideya-bədii xüsusiyyətlərini, dövrün ədəbi-ictimai mühiti ilə qarşılıqlı əlaqəsini araşdırmaq xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Şairənin yaradıcılığı təkcə bir dövrün bədii salnaməsi deyil, eyni zamanda Azərbaycan qadınının mənəvi dünyasının, hiss və düşüncələrinin poetik ifadəsidir. Mədinə Gülgünün söz sənətinə gətirdiyi səmimilik və duyğusal dərinlik bu gün də aktuallığını qoruyub saxlayır və yeni nəsil oxucular üçün mənəvi dəyər mənbəyi olaraq qalır.

Mədinə Ələkbərzadə — ədəbiyyat tariximizə Mədinə Gülgün adı ilə daxil olmuş bu qüdrətli söz adamı 17 yanvar 1926-cı ildə Bakı şəhərində dünyaya göz açmışdır. Əslən Ərdəbildən olan ailəsi taleyin sərt sınaqları ilə erkən üzləşmiş, 1938-ci ildə SSRİ vətəndaşı olmadıqları üçün deportasiya edilərək Cənubi Azərbaycana — əvvəl Ərdəbilə, daha sonra isə Təbrizə köçməyə məcbur olmuşdur. Atasının siyasi baxışlarına görə həbs edilməsi Mədinə Gülgünün həyatında dərin izlər buraxmış, onu erkən yaşlarından əmək fəaliyyətinə cəlb etmişdir.

Gənc yaşlarından milli azadlıq ideyalarına bağlı olan Mədinə Gülgün 1941-ci ildə «Ziddi-faşist» təşkilatına üzv olmuş, 1944-cü ildən isə fəal ədəbi yaradıcılığa başlamışdır. Onun «Biz kimik?» adlı ilk şeiri «Xavəre-nou» qəzetində dərc edilmiş, sonralar «Vətən yolunda», «Azərbaycan» kimi mətbu orqanlarda şeirləri mütəmadi çap olunmuşdur. Cəfər Cabbarlının «Od gəlini» əsərindəki Gülgün obrazından ilhamlanaraq bu təxəllüsü seçməsi onun ədəbi taleyində rəmzi məna daşımışdır.

Mədinə Gülgün 1945—1946-cı illərdə Cənubi Azərbaycanda baş verən milli-demokratik proseslərin fəal iştirakçılarından biri olmuş, «21 Azər» hərəkatında yer almışdır. Azərbaycan Demokrat Firqəsinin və onun Qadınlar Təşkilatının üzvü kimi həm ictimai-siyasi, həm də ideoloji mübarizədə sözünü demişdir. Azərbaycan Milli Hökuməti dövründə «Azərbaycan» qəzetində xüsusi müxbir kimi çalışmış, eyni zamanda Təbriz Dram Teatrında aktrisa kimi çıxış etmişdir. Onun yazdığı bir sıra şeirlər həmin dövrdə məktəb dərsliklərinə salınmış, poeziyası milli oyanışın bədii ifadəsinə çevrilmişdir.

Milli Hökumətin süqutundan sonra minlərlə ziyalı kimi Mədinə Gülgün də təqiblərdən xilas olmaq üçün Azərbaycan SSR-yə mühacirət etmişdir. Əvvəl Culfa şəhərində, daha sonra Bakıda yaşamış, burada ədəbi mühitə sürətlə inteqrasiya olunmuşdur. 1948—1952-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunda ali təhsil alması onun yaradıcılığının ideya-bədii səviyyəsini daha da zənginləşdirmişdir.

1950-ci ildə nəşr olunan «Təbrizin baharı» adlı ilk kitabı Mədinə Gülgünün ədəbiyyat aləmində möhkəm yer tutduğunu təsdiqləmişdir. Sonrakı illərdə Bakıda və Moskvada çap olunan onlarla şeir kitabı onun yaradıcılıq diapazonunun genişliyini göstərir. Şairənin əsərlərində vətən həsrəti, ayrılıq, məhəbbət, qadın duyğuları və humanist ideallar əsas mövzular kimi ön plana çıxır.

Mədinə Gülgünün bir çox lirik şeirlərinə bəstələnmiş mahnılar onun poeziyasını geniş oxucu və dinləyici auditoriyasına çatdırmışdır. «Sən gəlməz oldun», «Məhəbbət olmayanda», «Apar məni» kimi şeirləri bu gün də sevilərək dinlənilir.

Şairənin yaradıcılığı və ictimai fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilmiş, o, SSRİ Yazıçılar İttifaqının üzvü olmuş, «Şərəf nişanı» ordeni, «Əmək veteranı» medalı və bir sıra fəxri fərmanlarla təltif edilmiş, Azərbaycan SSR əməkdar incəsənət xadimi adına layiq görülmüşdür. O, eyni zamanda tanınmış şair Balaş Azəroğlunun ömür-gün yoldaşı olmuş, bu ailə Azərbaycan ədəbiyyatında bütöv bir ədəbi-mənəvi mühit yaratmışdır.

17 fevral 1991-ci ildə Bakıda vəfat edən Mədinə Gülgün İkinci Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur. Onun zəngin ədəbi irsi bu gün də yaşayır, Azərbaycan poeziyasının yaddaşında qadın sözünün gücünü və milli ruhun sarsılmazlığını təcəssüm etdirir.2012-ci ildə Mədinə Gülgünün və Balaş Azəroğlunun şəxsi əşyaları Azərbaycan İstiqlal Muzeyinə təhvil verilmişdir.

Mədinə Gülgün Azərbaycan poeziyasının yaddaşında yalnız şairə kimi deyil, eyni zamanda mürəkkəb tarixi proseslərin içindən keçmiş, milli taleyi öz şəxsi ömrü ilə birləşdirmiş bir ziyalı obrazı kimi yaşayır. Onun yaradıcılığı XX əsrdə Azərbaycan xalqının yaşadığı ictimai-siyasi sarsıntıların, ayrılıq və mühacirət ağrılarının, eyni zamanda ümid və dirəniş ruhunun bədii ifadəsidir. Şairənin poeziyasında qadın duyğuları milli kimlik və vətən sevgisi ilə vəhdət təşkil edir, bu isə onun sözünü zamanın fövqünə yüksəldir.

Mədinə Gülgün ömrü boyu sözə sədaqətini, ideala bağlılığını qoruyub saxlamış, poeziyanı sadəcə estetik ifadə vasitəsi deyil, mənəvi müqavimət və yaddaş forması kimi dərk etmişdir. Onun şeirləri bu gün də oxucunu düşündürür, hiss etdirir və tarixi yaddaşa qaytarır.

100 illik yubileyinin qeyd edilməsi Mədinə Gülgünün ədəbi irsinin yenidən araşdırılması, təbliği və gələcək nəsillərə ötürülməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Zaman keçsə də, dəyişsə də, Mədinə Gülgünün poeziyasında yaşayan vətən həsrəti, insan sevgisi və milli ruh öz aktuallığını itirmir. Onun söz dünyası Azərbaycan ədəbiyyatında qadın poeziyasının mənəvi sütunlarından biri kimi yaşamaqda davam edir və hər yeni oxunuşda yeni mənalar açır.

Günay RZAYEVA.

Şəkildə: Balaş Azəroğlu, Mədinə Gülgün və Bəkir Nəbiyev, Nizami muzeyi (1981).